

Grunnlovsforslag nr. 21

(2007–2008)

Grunnlovsforslag fra Berit Brørby, Carl I. Hagen, Steinar Gullvåg, Sonja Mandt-Bartholsen, Marianne Aasen, Tore Hagebakken, Eirin Faldet, Arne L. Haugen, Anne Marit Bjørnflaten, Sigrun Eng, Bendiks H. Arnesen, Inger Løite og Eirin Kristin Sund

Dokument nr. 12:21 (2007–2008)

Grunnlovsforslag fra Berit Brørby, Carl I. Hagen, Steinar Gullvåg, Sonja Mandt-Bartholsen, Marianne Aasen, Tore Hagebakken, Eirin Faldet, Arne L. Haugen, Anne Marit Bjørnflaten, Sigrun Eng, Bendiks H. Arnesen, Inger Løite og Eirin Kristin Sund om endring av § 71 i Grunnloven om rett til å nedlegge sitt verv som stortingsrepresentant på visse vilkår

Til Stortinget

BAKGRUNN

Grunnloven gir som utgangspunkt plikt til å motta valg (se § 63) og til å fungere som medlem av Stortinget i hele valgperioden (se § 71). Representantene har altså ikke adgang til å legge ned sitt mandat, og Stortinget har heller ikke adgang til å fritta fra pliktene som representant. Unntak gjelder som utgangspunkt bare i tilfelle sykdom og andre presserende, personlige grunner.

Likevel har det vokst frem en viss praksis for å fritta fra plikten. Stortinget har i helt spesielle tilfelle gitt langvarig permisjon til representanter som ønsker å kunne tiltre stillinger som formelt ikke er forenlige med stortingsvervet (se § 62) før valgperioden løper ut (for eksempel som ambassadør). Det er også eksempler på at en representant har fått anledning til å tiltre stillinger som det har vært ansett for å være av nasjonal interesse for Norge at vedkommende bekler. Til dette kommer situasjoner hvor den personlige belastning ved å utføre vervet som stortingsrepresentant blir uforholdsmessig stor; i slike tilfeller har det vært innvilget langvarige velferdspermisjoner.

Den praksis som har vokst frem, beveger seg på kanten av Grunnlovens system. Dette gir i seg selv en

viktig grunn til å "rydde opp" gjennom grunnlovsendring. Men også for den enkelte vil det være å foretrekke at representantene i unntakstilfelle fikk en mulighet til å bli fritatt fra sitt mandat. Dette vil kunne skje uten at utgangspunktet om plikt til å motta valget og til å fungere valgperioden ut, blir vesentlig svekket.

I de fleste land i Europa er det en viss mulighet til å bli fritatt fra vervet som medlem av parlamentet. I Norge er det ikke aktuelt å åpne for fritak etter eget forgodtbefinnende, slik som i enkelte andre land. Men en mer begrenset endring som uttrykkelig åpner for at Stortinget selv etter søknad kan vedta fritak for resten av perioden, vil være en stadfesting av den praksis som har utviklet seg og en måte å bringe denne delen av Grunnloven i takt med den tiden vi lever i.

Forslag i samsvar med dette fremmes i tre alternativer. Forutsetningen må i alle tilfelle være at unntaksadgangen skal være snever. Hovedregelen må altså fortsatt være at den som stiller til valg, ikke bare har plikt til, men også er innstilt på å utøve vervet. Fritak forutsetter dessuten at representanten selv søker om dette; forslaget åpner altså ikke for at Stortinget på eget initiativ kan kvitte seg med en "brysom" kollega.

Alternativ 1 fremstår som det mest liberale, siden det ikke foreslår nærmere kriterier verken i Grunnloven selv eller i Stortingets forretningsorden.

Alternativ 2 er vesentlig mer restriktivt, idet det begrenser fritaksadgangen til å gjelde i tilfelle fritak med rimelighet kan hevdes å være av "nasjonal interesse". Dette stemmer til en viss grad med den praksis som har utviklet seg, men omfanget vil være avhengig av tolkning som lett kan bli lemfeldig stilt opp imot de sterkt varierende behov. Selv tungtveiende velferdsgrunner for den enkelte ville for eksempel vanskelig kunne sies å oppfylle kravet.

Beriktiget

På denne bakgrunn fremtrer alternativ 3 som det beste. Forutsetningen er her at fritak bare kan gis etter at nærmere kriterier er formulert i Forretningsordenen, og bare når disse kriteriene er tilfredsstillende. Det har en egenverdi at Stortinget åpent diskuterer og formulerer bestemte kriterier for fritak i generell form. Uansett legger forslagsstillerne til grunn at fritakskriteriene skal formuleres og praktiseres restriktivt.

Forslagene om identiske endringer i § 70 (alternativ 4–6) er foreslått fordi det i saken om investitur og oppløsningsrett er foreslått å endre paragrafens nummer fra 71 til 70.

Forslagene fremmes både i moderne norsk språkdrakt og i 1903-språk (etter "oversettelse" av Finn-Erik Vinje). Dette gir Stortinget mulighet til å velge mellom et skritt i retning av språklig modernisering og vedtak i tradisjonelt, men mer utilgjengelig språk.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Alternativ 1 A:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Stortinget kan likevel fritta en representant som selv søker om dette, fra plikten til å fungere som medlem av Stortinget i den resterende del av valgperioden.

Alternativ 1 B:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Storthinget kan dog fritage en Repræsentant, der selv ansøger om dette, for Pligten til at fungere som Medlem af Storthinget i den resterende Del af Valgperioden.

Alternativ 2 A:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Stortinget kan likevel fritta en representant som selv søker om dette, fra plikten til å fungere som

medlem av Stortinget i den resterende del av valgperioden for i stedet å utføre andre oppgaver av nasjonal interesse.

Alternativ 2 B:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Storthinget kan dog fritage en Repræsentant, der selv ansøger om Dette, for Pligten til at fungere som Medlem af Storthinget i den resterende Del af Valgperioden, for isteden at udføre andre Opgaver af national Interesse.

Alternativ 3 A:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Etter nærmere bestemmelser i den i § 66 nevnte orden, kan Storthinget likevel fritta en representant som selv søker om dette, fra plikten til å fungere som medlem av Stortinget i den resterende del av valgperioden.

Alternativ 3 B:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Efter nærmere Bestemmelser i den i § 66 nevnte Orden kan Storthinget dog fritage en Repræsentant, der selv ansøger om dette, for Pligten til at fungere som Medlem af Storthinget i den resterende Del af Valgperioden.

Alternativ 4:

§ 70 nytt annet ledd:

Som alternativ 1 A eller 1 B.

Alternativ 5:

§ 70 nytt annet ledd:

Som alternativ 2 A eller 2 B.

Alternativ 6:

§ 70 nytt annet ledd:

Som alternativ 3 A eller 3 B.

30. september 2008

Berit Brørby
Sonja Mandt-Bartholsen
Eirin Faldet
Sigrun Eng

Carl I. Hagen
Marianne Aasen
Arne L. Haugen
Bendiks H. Arnesen
Eirin Kristin Sund

Steinar Gullvåg
Tore Hagebakken
Anne Marit Bjørnflaten
Inger Løite

Referert i Stortingets møte 30. september 2008.

"Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg."

Thorbjørn Jagland
president

Signe Øye
sekretær

